

Min tanke var, at sammenspilssituationen måtte kunne gøres bedre; det skulle være mere overskueligt.

Thomas Larsen. Fra artiklen "Dansk i Musik"

*Jørgen Andresens 48 år
med musiklærerforeningen*

Læs Erik Lyhnes store Interview

5 Pulsen

Om prøver i de praktisk-musiske fag

6 Hvem tæller for?

Linda Vilhelmsen og Annelise Dahlbæk har udgivet bogen *Hvem tæller for - når musik i åben skole skal finde takten?* Dansk Sang taler med dem om muligheder og udfordringer i samarbejdet mellem folkeskole-musikskole-unqdomsskole.

12 Forventningsafstemning og refleksionsrum

En samtale med leder af Herning musikskole, Benedikte Sten Andersen, om samarbejde mellem skole og musikskole.

16 Øjeblikke - 48 år med musiklærerforeningen

Jørgen Andresen kom med i musiklærerforeningen i 1978 og stiftede sammen med Ib Thorben Jensen forlaget Dansk Sang i 1981. Vi kigger på en af bladets fædres lange liv med musikken, musiklærerforeningen og forlaget.

24 Takt og tone

Denne gang om fortegnforhold - løse og faste!

25 Gearkassen

Denne videoartikelserie er til dig, som har brug for et godt råd til indkøb, vedligehold eller bare hjælp til at udvide din viden om forskelligt gear, du har i dit musiklokale. Denne gang handler det om en app, hvor du og dine elever hurtigt kan lave et fedt groove med svingende riffs.

26 Sangen i midten. Grævlingens sang.

28 Morgensang og fællesskab

Med udgangspunkt i morgensangen fortæller lærer og forfatter Trine Lund Sørensen om fællesskab, værdier, identitet, historiebevidsthed og meget andet.

32 De fem musikdage 2018

34 Sagde de virkelig det?

Denne gang om at udfolde sig i musik, om åben skole og om fællessang.

36 Dansk i Musik

Fornylig udkom bogen *Dansk i Musik. Hør, hvordan to fag skabte en idé, som blev til en bog, når Dansk Sang har talt med musik- og dansklæreren Thomas Larsen fra Vitaskolen i Esbjerg.*

38 Gæt en sang

Gæt titlen på en af vore gamle sange.

39 Aktivitetsnøglen

De aktuelle aktivitets- og kursustilbud fra Musiklærerforeningen og lokalforeningerne

40 Hovedbestyrelsesmøde i musiklærerforeningen

Denne gang i næsten nye omgivelser - Nørregaards højskole i Bjerringbro. Her afholdes De fem musikdage nemlig også.

46 IT i læreruddannelsen

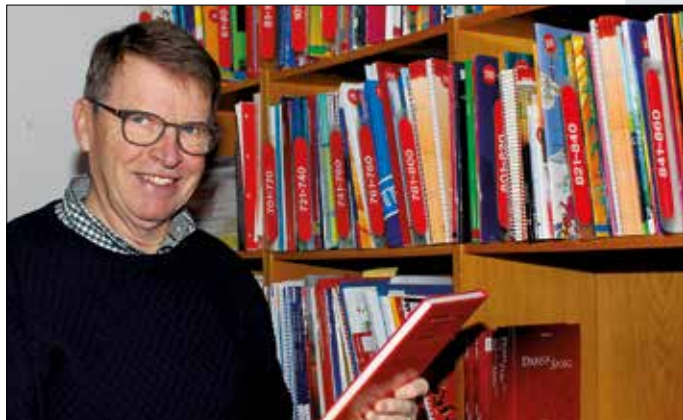
Dansk Sang har besøgt læreruddannelsen i Silkeborg, hvor de studerende er på kursus i nodeopsætning og anvender forskellige apps til iPads i musikundervisningen.

48 Nyt på pulten

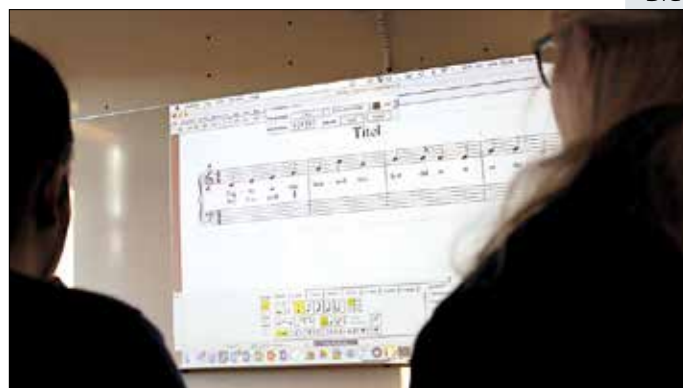
I dette nummer har Lone Mølle, Lene Strands og Erik Lyhne kigget på udgivelser til musikundervisning.

Side 16

Side 38

Side 46

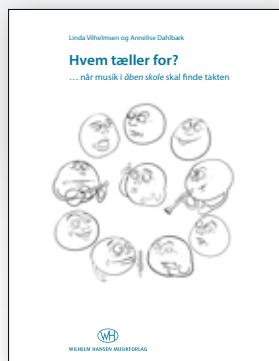

Hvem tæ

Annelise Dahlbæk og Linda Vilhelmsen har udgivet bogen "Hvem tæller for? - når musik i åben skole skal finde takten". I bogen tager de fat på de muligheder og udfordringer, der er i samarbejdet mellem folkeskole-musik-skole-ungdomsskole. I bogen giver de mange eksempler på samarbejds-muligheder samt anvisninger på musikalske forløb, man kan tage fat på.

Annelise Dahlbæk er uddannet folkeskolelærer og cand.pæd. i både musik og generel pædagogik og desuden certificeret ID-coach. Hun har udgivet en lang række bøger om musikundervisning og har undervist på læreruddannelsen på UCC.

Linda Vilhelmsen er uddannet AM'er og cand.pæd. i musik og er desuden certificeret ID-coach. Hun har udgivet en lang række bøger om musikundervisning og har undervist på læreruddannelsen i Haslev.

Hvem tæller for? - når musik i åben skole skal finde takten
... af Linda Vilhelmsen og Annelise Dahlbæk.
Udgivet på forlaget Wilhelm Hansen, november 2017.
ISBN 98-87-598-4037-5/WH33047 - pris 299,00

æller for?

Hvad er jeres bevæggrund for at skrive bogen?

Med folkeskolereformen i 2014 kom kravet om et gensidigt forpligtende samarbejde mellem folkeskole/musikskole og folkeskole/ungdomsskole. Det betød i praksis, at potentielt fire fagprofessioner var i spil: folkeskolemusiklærere, musikskolelærere, skolepædagoger og ungdomsskolelærere. Fire professionsområder, der er formet og rundet af forskellige kulturer, traditioner, lovgrundlag, målgrupper m.v., og som derfor kommer til udtryk i lærernes musikfaglige og didaktiske kompetencer.

Rapporter og undersøgelser påpeger, at en del samarbejde om *åben skole* ofte tager afsæt og begrundes i et alment pædagogisk indhold, f.eks. inklusion, trivsel, samvær m.v. Det betones dermed, at samarbejdet har alt for lidt fokus på musikfagets faglige mål - og dermed på musikken og elevernes udbytte. "Hvem tæller for? ..." giver inspiration og værktøjer til, hvordan musik i *åben skole* kan effektueres med fokus på musikken, hvor det almenpædagogiske, det innovative og det kunstneriske spiller sammen.

Hvordan sikrer man et samarbejde, hvor alle parter kan se udbyttet?

Selv når musikken har været i centrum, har vi ofte set en rollefordeling, hvor folkeskolelæreren for-

ventes at tage sig af klasserumsledelsen og musikskolelæreren af undervisningen. Måske en logisk fordeling, men også en problematisk. Dels kan folkeskolelærernes musikfaglige og kreative kompetencer risikere ikke at komme i spil. Dels kan musikskoleunderviseren være udfordret i forhold til at undervise 25-30 elever på én gang, hvoraf en del ikke er der af egen fri vilje, eller det kan være at undervise elever med meget forskellige kognitive, musikalske og/eller sociale forudsætninger. Den udfordring klares ikke alene ved, at én lærer sørger for "ro og orden".

Nogle ungdomsskolelærere har en musikfaglig baggrund - andre ikke - og skolepædagogernes potentielle rolle er på en eller anden måde usynlig og i værste fald ikke eksisterende. Så - *åben skole* rummer store udfordringer. Men den største udfordring er, mener vi, at de fire fagprofessioner ikke kender tilstrækkeligt til hinandens lovgrundlag og professionsfaglighed. Derved risikerer man at operere ud fra vidt forskellige "mindset" - og i værste fald på et ubevidst plan! "Hvem tæller for? ..." sigter mod at give hands-on-redskaber, der i teori og praksis tager hånd om netop de udfordringer, *åben skole* rummer - både fagligt, didaktisk, pædagogisk, samarbejds- og sigt, logistisk, organisatorisk og ledelsesmæssigt.

ii Musikskole- eller ungdomsskolelærere og skolepædagoger har ikke samme didaktiske viden og træning som en læreruddannet og byder derfor anderledes ind i praksisforløbene.

ii Vi har derfor valgt at lave to versioner af alle redskaberne. En såkaldt "pixi-version" forrest i bogen, hvor det centrale i redskaberne præsenteres kort, og en udvidet version bagest i bogen, hvor der går mere i dybden.

Men hvorfor give sig i kast med at skrive en så relativ "bred" bog?

Det har vi valgt, fordi fundamentet for elevernes læring forudsætter et velfungerende samarbejde mellem de mange aktører, der er involveret i åben skole i praksis. Selv de bedste undervisningsforløb lader sig ikke gøre, hvis ikke der er ledelsesmæssig opbakning - og visa versa. Ledelsesmæssig opbakning fra en musikskole er ikke tilstrækkelig, hvis ikke folkeskolelederen ønsker at samarbejde - og visa versa. Desværre har vi set netop dette udmønte sig flere steder i landet. Det er selvsagt sværere for en leder at undslå sig det lovmæssigt og gensidigt forpligtende samarbejde, hvis der er et forældrepres - eller pres fra en kommunalbestyrelse. I såvel læreruddannelsen som pædagog- og konservatorieuddannelsen må åben skole-samarbejdet med tiden komme på skemaet. Det er det ikke endnu - i hvert fald ikke i formaliseret form. Det håber vi, at vores bog kan give inspiration og redskaber til.

Mestring en forudsætning

Hvad er vigtige parametre i samarbejdet?

Bogen giver anvisninger til, hvordan man i praksis kan organisere et samarbejde - både på et kommunalpolitisk plan og på et skolepraktisk plan. Det helt lavpraktiske samarbejde mellem underviserne kalder på specifikke kompetencer, de færreste har med sig i uddannelsesbagagen, og som kræver, at begge samarbejdsparter mestrer dem. Det kan være områder som at iværksætte forventningsafstemning,

teamsamarbejde, facilitering af mødeprocesser, at arbejde med målsætning i praksis, konflikthåndtering, at udøve "aktiv lytning", stille åbne, refleksive spørgsmål, planlægning af undervisningsforløb, kendskab til formelle og uformelle læreprocesser, tværfaglighed, evaluering o.m.a.

Og så er der selvfølgelig det største felt - *undervisning af eleverne*. For hvordan tilrettelægger man overhovedet et forløb med 25-30 elever - og ud fra hvilke kriterier skal man vælge indhold? Hvilke arbejdsformer og læreprocesser egner sig til hvad? Hvordan kan man inkludere eleverne, så de får ejerskab til processerne og læringen? Hvordan laver man undervisningsforløb, som tager højde for elevernes ofte vidt forskellige forudsætninger - både kognitive, musikalske, interesse-mæssige m.v.?

Hvordan skal professionerne samarbejde?

Bogen har som afsæt, at begge samarbejdsparter i udgangspunktet skal kunne tage initiativ til et samarbejde. Men med forskellige uddannelsesmæssige baggrunde kan det være en udfordring. Musikskole- eller ungdomsskolelærere og skolepædagoger har ikke samme didaktiske viden som en læreruddannet og byder derfor anderledes ind i praksisforløbene. Disse kompetencer skal erhverves på en eller anden måde - og det giver bogen rig mulighed for. For den veluddannede folkeskolelærer vil noget af dette være "old news" - hvor det for andre vil være en kærkommen lejlighed til at få et lille "brush-up". Vi har derfor valgt at lave to versioner af alle red-

skaberne. En såkaldt "pixi-version" forrest i bogen, hvor det centrale i redskaberne præsenteres kort, og en udvidet version bagest i bogen, hvor der går mere i dybden. På den måde kan man som underviser læse på det niveau, man har brug for. Desuden henvises til yderligere litteratur, såfremt der er behov for og lyst til fordybelse. Vi har foreløbig kun fået positive tilbagemeldinger på at give to versioner af redskaberne.

Brænde for sit fagfelt

Hvem skal tælle for?

Titlen "Hvem tæller for?" lægger op til spørgsmålet, hvem der i praksis tager initiativ? I stedet for at skelne mellem fagligt kompetente og mindre kompetente undervisere har vi valgt at tage afsæt i læreren, der "brænder" for sit fagfelt. Det kan man nemlig gøre på mange måder! Man kan være en god organisator, praktiker, systematiker, didaktiker, instrumentalist/fagperson, formidler, pædagog, igangsætter, koordinator, inspirator eller god til at få samarbejdet til at fungere på de præmisser og vilkår, det nu engang måtte have. Formålet er at få kompetencerne i spil – sammen.

Det kræver selvsagt, at man som fagperson føler sig "klædt på" til netop at tage initiativ. Bogen indeholder otte undervisningsforløb, man kan lade sig inspirere af – eller bruge direkte – og med henvisning til, hvad det er nødvendigt, at begge samarbejdspartnere har som fælles afsæt – fagligt, didaktisk eller på anden vis. Der er to forløb inden for

hvert af områderne *indskoling, mellemtrin, ældste og udskoling*. Ligeledes er der et væld af inspiration til andre områder, man kan lade sig inspirere af i valg af indhold, arbejdsformer, iværksættelse af læreprocesser mv.

Hvad kræver det i forhold til eleverne?

Efter hver forløbsbeskrivelse har vi givet ideer til, hvilke lærerkompetencer, der kan komme i spil, eller som er nødvendige for gennemførelsen af det beskrevne forløb. Det er vigtige afsnit at læse, fordi man som underviser måske må erkende, at ingen af parterne har de nødvendige kompetencer. Det kan f.eks. være viden om – eller adgang til – studieoptagelser, brug af digitale medier eller viden om et specifikt felt – og derfor må hente kompetencerne andetsteds fra. Eller man kan – i samarbejdet – blive nødsaget til at ændre på indhold eller læreproces, så det matcher de fælles kompetencer. Det kræver f.eks., at man ved, hvordan man laver en frugtbar forventningsafstemning – både i samarbejdet og i forhold til eleverne.

For elevernes skyld

Hvor står musikfaget i dag?

Der er ingen tvivl om, at netop musikfaget er ved at få mere opmærksomhed både på ministerielt plan og generelt i befolkningen. Der arbejdes med gode initiativer ude omkring i landet. Musikprofilklasser er bare ét initiativ, der er ved at vinde indpas. Der er selvfølgelig også kritiske røster fremme – f.eks.

I stedet for at skelne mellem fagligt kompetente og mindre kompetente undervisere har vi valgt at tage afsæt i læreren, der "brænder" for sit fagfelt.

Nyere forskning har belyst og dokumenteret, hvordan musik - og musikudøvelse - påvirker hjernen, og dermed også påpeget, hvilken betydning musik kan have både for det enkelte individ og for deltagelse i fællesskaber.

hvorfor børn skal påtvinges at spille et instrument, hvis de ikke har lyst? Et forhold, der kan give store udfordringer for underviserne. Og det er bestemt også en diskussion værd. I vores optik kunne man med en vis rimelighed rejse spørgsmålet, om det målrettede fokus på de instrumentale færdigheder (et stærkt musikskoleperspektiv) risikerer at blive på bekostning af den skoledannelse, som musikfaget i høj grad indeholder potentiale for at bidrage til, og som jo er hele fundamentet for folkeskolens undervisning. Modsat er der stærk evidens for, at netop træningsaspektet i at tilegne sig instrumentale færdigheder involverer stort set alle dele af hjernen - hvilket ikke ses inden for andre områder. Nyere forskning har belyst og dokumenteret, hvordan musik - og musikudøvelse - påvirker hjernen, og dermed også påpeget, hvilken betydning musik kan have både for det enkelte individ og for deltagelse i fællesskaber. Med tiden vil vi formentligt se denne viden blive brugt som argumentation for musikfagets berettigelse. Ikke i et legitimeringsperspektiv (at blive bedre til dansk), men som en berettigelse i sig selv - fordi musik er vigtigt! *For elevernes skyld.*

Hvad er ambitionen med bogen?

Vi har som ambition at kvalificere musikundervisningen i al dens mangfoldighed. Ikke kun for at eleverne potentielt skal gives mulighed for at være udøvende musikere, men også fordi vores samfund har behov for sociale og kulturelt orienterede mennesker - både som forbrugere og samfundsborgere,

der udvikler forudsætninger for at inkludere musik i deres liv på mange forskellige måder. Dermed er hele dannelsesaspektet klart i centrum. Hvis intentionerne med det gensidigt forpligtende samarbejde i musik i *åben skole* skal have nogen reel værdi, fordrer det nytænkning, som går på tværs af fagprofessioner - både i generel og specifik betydning.

Vi har i bogen delt ud af vores erfaringer, faglighed og viden efter bedste evne i håbet om at kunne inspirere til netop dette tværfaglige samarbejde.

Vi vil slutte med at citere Ph.d., Cand.pæd. Finn Holst, som i forordet til bogen skriver:

Legitimeringen af den musikpædagogiske praksis er ikke institutionernes måltal, men børnenes musikalske læring og dannelse. Det bør man kunne mødes om. Hvordan dette kan gøres og forstås er, hvad denne bog handler om. Hermed leverer forfatterne et vigtigt bidrag til at realisere og forankre det potentiale for musikfaget, som den musikpædagogiske praksis så stærkt har brug for - for børnenes skyld.

